Toplumsal Tarih, sy. 343, 2022 İstanbul, s. 66-71.

Reşat Ekrem Koçu'ya Dair

0817

Türkiye Diyanet Vakfı Kütüphanesi İslam Araştırmaları Merkezi

Koçu, Reşat Ekrem (111215)

EROL ÜYEPAZARCI

REŞAT EKREM KOÇU HÂLÂ TAM ANLAMIYLA DEĞERLENDİRİLEBİLMİŞ DEĞİLDİR DİYEBİLİRİZ. KENDİNE ÖZGÜ OLAN TARİH YAZIMI VE TARİH ROMANCILIĞI İLE ÇOK ÖZGÜN BİR YAZARDIR.

MADDE YAYIMLANDIKTAN SONRA GELEN DOKÜMAN

15 Eylül 2022

Reşat Ekrem Koçu Pertevniyal Lisesi'nde çalışırken

Toplumsal Tarih Dergisi'nin Şubat 2022 tarihli 338. sayısında dosya konusu olarak "Reşat Ekrem Koçu: İstanbul Ansiklopedisi ve Arşivi" ele alınmıştı. Mehmet Alkan dostumun himmetiyle abone olduğum ve her zaman ilgiyle takip ettiğim dergiyi heyecanla okumaya başladım.

Pertevniyal Lisesi'nden hocam olan ve ölümüne kadar kendisiyle ilişkimi sürdürdüğüm sayıp sevdiğim bir büyüğüm olarak onun çok elim "*İstanbul Ansiklopedisi*" macerasını yakından izlemiştim. Neredeyse bütün ömrünü vakfettiği "İstanbul'un tapusu" diye tanımladığı ansiklopedisi için neleri feda ettiğini, babasından kalan köşkü satıp kiralık dairelere taşındığına tanıktım. Ömrünün son yıllarındaki ziyaretlerimin birinde kutular dolusu arşivini bana gösterip

"-Erol, bütün ömrümü verdiğim bu arşivi bir gün şu karşıki çayıra götürüp üstüne gaz döküp yakacağım", dediğini, benim de:

"-Yapamazsınız hocam", cevabını verdiğimi, bu yanıtım üzerine de gözleri dolarak:

"-Doğru, yapamam" deyişini de dün gibi hatırlıyorum.

Ölümünden sonra arşivinin encamını hep merak etmiştim. Evlatlığının onu satmak için uğraştığını duyup, ilgisiz ellere geçip heder olacağını düşünerek üzülüyordum. Arşivi Kadir Has Üniversitesi'nin aldığını işitince de çok sevinmiştim. *Toplumsal Tarih*'teki dosyada arşivin değerlendirildiğini, tasnif edildiğini, ilgilenenlerin arşive erişiminin sağlanacağını öğrenince çok mutlu oldum. Ancak akademisyenlerin Reşat Ekrem Koçu ile *İstanbul Ansiklopedisi*'ni değerlendiren yazılarını okuyunca sevincim kursağımda kaldı ve Orhan Pamuk'un haddini aşarak başlatıp götürdüğü Sigmund Freud'e taş çıkartan yorumların tekrarını görünce de üzüldüm. Dosyadaki yazılarda rahmetli hocamın Semavi Eyice'nin ifadesiyle eşcinselliğinin kesin olduğuna değiniliyor; bu bağlamda Yunanlı şair Kavafis benzeri oğlancılığından başlayıp ayak fetişliğinden, kadın düşmanlığından, aşırı ulusalcı olup azınlık düşmanı olduğuna kadar bilimsel(!) yorumlar birbirini izliyordu.

Koçu'yu yargılamaya değil "anlamaya" çalışmanın gerekli olduğuna inanıyorum. "Anlama"nın da olayları ve olguları incelerken kendi "özel" ve "öznel" koşullarını göz önüne almakla mümkün olduğu kanısındayım.

Gönül isterdi ki *Toplumsal Tarih*'in okuyucuları, özellikle *İstanbul Ansiklopedisi*'nin acıklı macerasını pek bilmeyen genç okuyucuları Koçu'nun "ayak fetişizmi" yerine bu ansiklopediyi çıkarmak için nasıl bir ömrü harcadığını ayrıntılı öğrensinler. Yine gönül isterdi ki Koçu'nun büyük hevesle girdiği İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü'nde çok başarılı bir öğretim görevlisi iken hocası Ahmet Refik'in Mimar Sinan'ın kökenini ortaya çıkaran II. Selim'in Kayseri kadısına yazdığı bir fermanı yayınladığı için Üniversite'den kovulduğu sırada onun da lise tarih hocalığı verilerek üniversite ile ilişkisinin kesildiğini öğrensinler; tarihçiliğimizin tartışmasız en büyük isimlerinden Halil İnalcık'ın bu olaya şehrengizlerden söz ederken şöyle değindiğini bilsinler:

"*Osmanlılarda şehrengiz diye bir edebiyat vardır. Bunun zamanımızdaki en büyük yazarı da Reşat Ekrem Koçu'dur. (Ne yazık ki) dervişmeşrep Reşat Ekrem Koçu üniversiteye alınmadı. (Onun yerine) C.B. alındı.*"

Koçu'nun üniversiteden uzaklaştırılmasından sonra kaleme alıp yayınlattığı Seyit Vehbi'nin *Sur-*

Koçu, Reşat Ekrem
111215
0790
Türkiye ... Kütüphanesi
İslam Araştırmaları Mer...
15 Eylül 2022
MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜM...

Erol ÜYEPAZARCI

REŞAT EKREM KOÇU'YA DAİR

Toplumsal Tarih Dergisi'nin Şubat 2022 tarihli 338. sayısında dosya konusu olarak "Reşat Ekrem Koçu. İstanbul Ansiklopedisi ve Arşivi" ele alınmıştı. Heyecanla dergiyi okumaya başladım.

Pertevniyal Lisesi'nden hocam olan ve ölümüne kadar kendisiyle ilişkimi sürdürdüğüm sayıp sevdiğim bir büyüğüm olarak onun çok elim "İstanbul Ansiklopedisi" macerasını yakından izlemiştim. Neredeyse bütün ömrünü vakfettiği "İstanbul'un tapusu" diye tanımladığı ansiklopedisi için neleri feda ettiğini, babasından kalan köşkü satıp kiralık dairelere taşındığına tanıktım. Ömrünün son yıllarındaki ziyaretlerimin birinde kutular dolusu arşivini bana gösterip

— Erol, bütün ömrümü verdiğim bu arşivi bir gün şu karşıki çayıra götürüp üstüne gaz döküp yakacağım, dediğini, benim de:

— Yapamazsınız hocam, cevabını verdiğimi, bu yanıtım üzerine de gözleri dolarak:

— Doğru, yapamam deyişini de dün gibi hatırlıyorum.

Ölümünden sonra arşivinin encamını hep merak etmiştim. Evlatlığının onu satmak için uğraştığını duyup, ilgisiz ellere geçip heder olacağını düşünerek üzülüyordum. Arşiv'i en son Kadir Has Üniversitesi'nin aldığını işitince de çok sevinmiştim. *Toplumsal Tarih*'teki dosyada arşivin değerlendirildiğini, tasnif edildiğini, ilgilenenlerin arşive erişiminin sağlanacağını öğrenince çok mutlu oldum. Ancak akademisyenlerin Reşat Ekrem Koçu ile *İstanbul Ansiklopedisi*'ni değerlendiren yazılarını okuyunca sevincim kursağımda kaldı ve Orhan Pamuk'un haddini aşarak başlatıp götürdüğü Sigmund Freud'e taş çıkartan yorumlarını tekrarını görünce de üzüldüm. Dosyadaki